

VERKSAMHETSPLAN 2021

ALLMÄNT OM VERKSAMHETEN:

Samarbetet ska lyfta fram nyttan av det nordiska gränsregionala samarbetet i berörda skärgårdar och medverka till utveckling genom nätverkande, seminarier och andra möten, både egna och deltagande i andras evenemang och projekt. NSS mer aktiv i nordisk kontext.

Nordiska skärgårdssamarbetets utgångspunkter:

- 1. Skärgårdarnas årstidsväxlingar** från gles glesbygd på vintern till tät glesbygd på sommaren sliter hårt på miljön, människorna och samhällsstrukturen: hus, företag, kommunikationer, kultur, VA, energi, sopor mm.
- 2. Organisationerna** Finlands Öar (FÖSS), Företagsam skärgård (FS), SANK (Skärgårdsdelegationen), Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) och skärgårdsnämnden är viktiga organisationer för direkta kontakter med skärgårdsregionernas invånare och dess utvecklare.
- 3. Besöksnäringen** har i de olika regionerna en ojämn och delvis mycket bristfällig uppföljning. Turismens potential skall tydliggöras och utvecklas.
- 4. Det finns ett stort behov av idéutbyte**, samverkan och information tvärsöver skärgårdsregionerna. Involvera universitet och akademier och skapa samverkan.

1. UPPDRAGET SOM GRÄNSKOMMITTÉ

I det nya nordiska regionalpolitiska samarbetsprogrammet för regional utveckling och planläggning för 2021–2024 slår Nordiska ministerrådet (NMR) mål för är ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt bärkraftigt Norden. Finland står för ordförandeskapet år 2021.

Bild 1: NMR vision 2030. Handlingsplanen består av 12 olika visioner indelade i de tre sektorer, Norden som världens mest hållbara och integrerade region.

1.1 Utdrag ur det Nordiska samarbetsprogrammet för regional utveckling och planläggning 2021-2024, beskrivning av gränskommittéer och deras arbete:

Gränsregionala samarbetet och arbetet med gränshinder är en viktig del av det nordiska samarbetet. Målet för Nordiska ministerrådets engagemang i det gränsregionala arbetet är att:

- ta vara på möjligheter att avlägsna hinder som nationella gränser skapar för funktionella regioner.
- befrämja utveckling, innovation och tillväxt i de nordiska gränsregionerna.

Gränskommittéerna arbetar först och främst med att befrämja konkurrenskraft i näringslivet i gränsregioner, identifiera och avlägsna gränshinder, utveckla bärkraftiga och klimatvänliga miljö- och energilösningar, utveckla infrastruktur och kommunikation som påverkar gränsområden och dess markanvändning. Deras intresseområden varierar beroende på var de befinner sig geografiskt och historiska orsaker. Insatserna ser i samarbete med näringsliv, kunskapsorganisationer och civilsamhället.

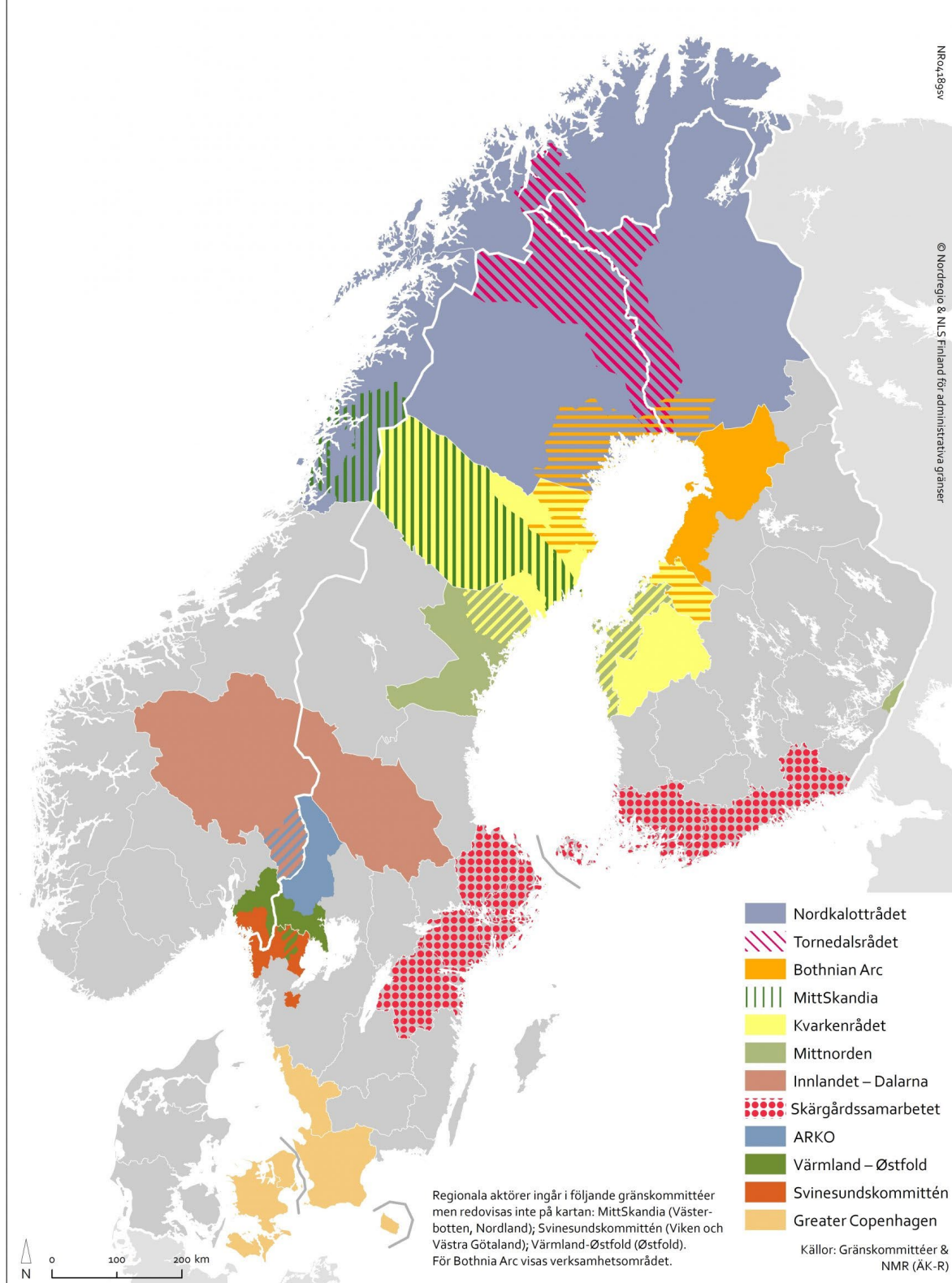

Bild 2. Det gränsregionala samarbetet i Norden består av de 12 gränsregionala kommittéerna som arbetar inom gränsområdena i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Gränskommittéerna är medlemsorganisationer som samlar lokala och regionala aktörer i gränsregionerna och arbetar med integration över landsgränser. Nordiska ministerrådet är en av de flere aktörer som finansierar gränskommittéerna.

1.2 NMR handlingsprogrammet 2021–2024

Nytt för denna programperiod är handlingsprogrammet som delar in gränskommittéernas förväntade insatser. Övriga aktörer i programmet är Nordregio, NORA och temagrupperna. Handlingsprogrammet är indelat i 10 olika delområden.

NSS har insatser inom målgrupper 7 och 9 och presenteras följande:

Mål 7: *Nordiska ministerrådet ska utveckla färdigheter och välfungerande arbetsmarknader som matchar kraven som den gröna omställningen och den digitala utvecklingen ställer och som stödjer den fria rörligheten i Norden.*

NSS andel: Genom resultat från Lokalekonomisk analys och Archelago Possibilities in Numbers, framföra glesbygdens potential och utvecklingsmöjligheter, inte enbart inom besöksnäring utan även inom annan företagsamhet. Förmedling av andra projekts resultat (Circular water Challenge, hållbarhetsanalyser, ”bobarhet”) till kommuner och intresseföreningar

Mål :S.9.A. *Kartläggning av tillbudet på alternativa offentliga och privata tjänster och analyser av deras effekter/potential i ett geografiskt perspektiv. Visa fram goda praxis för innovativa lösningar och best cases. Föreslå nya metoder och leverera effektiv service i glesbygdsområden.*

NSS andel: Lokalekonomisk analys (LEA) inom NSS område och nyttjande av mobildata för att mäta besöksnäringens effekter och potential. Skapa nya verktyg för kontinuerlig, systematisk uppföljning av besöksmängder och besöksmål. Introduktion av arbetsgrupp för ”Nordisk turism”.

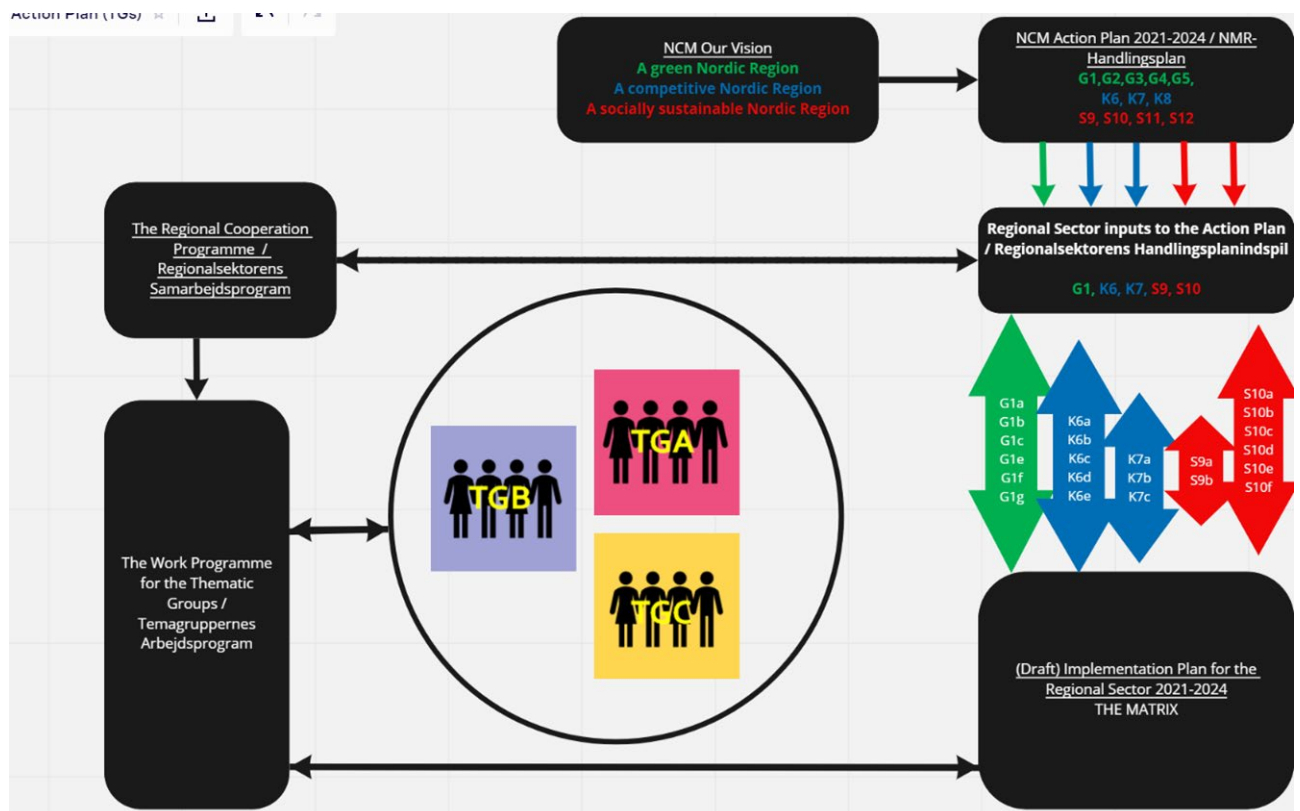

Bild 3: Schema som beskriver hierarkin och processer. NCM= Nordic councils of ministers vision= handlingsplan för perioden 2021–2024. Andra styrdokumentet är Nordiska samarbetsprogrammet för regional utveckling och planläggning (Nordregio 2021). I cirkeln temagrupperna. Till höger gränskommittéerna.

1.3 NSS ersättande medlem i temagrupp A (TGA), Grön och inkluderande stadsutveckling

De tre temagrupper har som uppgift att genomföra delar av regionalsektorers inspel till handlingsplanen 2021–2024 för vår vision och samarbetsprogrammets övriga målsättningar och åtgärder, en för varje prioriterade område (grön och inkluderande stadsutveckling, grön och inkluderande glesbygd, gröna, innovativa och resilienta regioner).

I grupperna deltar nationella och regionala representanter, gränskommittéer och NORA. Varje grupp leds av en nationell representant. TGA gruppens sammansättning:

Nationella representanter		
Danmark		
Norge	Ida Stenbråten Harildstad	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Finland	Olli Voutilainen	Arbets- och näringsministeriet
Finland	Suvi Anttila	Miljöministeriet
Sverige	Daniel André	Boverket
Island	Sigríður Björk Jónsdóttir	Islands nationalplaneringsbyrå
Åland	Sanna Roos	Ålands statistik- och utredningsbyrå
Regionala representanter		
Norway	Grete Kongshaug	Møre och Romsdal Regionala myndighet
Denmark	Henrik Børsting Aagard	Vejle kommun
Sweden		
Finland	Susanna Slotte-Kock (2021-2022)	Vasa stad
Finland	Mika Uolamo (2023-2024)	Uleåborgs stad
Island	Hrafnkell Á. Proppé	The Borgarlínan Project Office
Gränskommittéer		
Kvarkenrådet	Mathias Lindström	Kvarkenrådet
Värmland-Østfold	Alf S. Johansen	Värmland-Østfold gränskommitté
Nordiska Skärgårdssamarbetet	Annastina Sarlin (suppleant)	Nordiska skärgårdssamarbetet

Tabell 1: Sammansättningen av TGA -gruppen. Kompletteras med en nationell representant från Danmark och en regional representant från Sverige.

2. RIKTLINJER FÖR NSS:s VERKSAMHET 2021

NSS:s ändamål är att fungera som samarbetsorgan mellan myndigheter och organisationer och lyfta frågor av gemensamt intresse. Formerna kan variera och innefattar att arrangera och medverka vid seminarier, konferenser och andra möten för kunskaps- och erfarenhetsutbyte, att medverka till aktiva nätverk och samarbeten samt att uppmuntra projekt och stimulera nytänkande.

NSS verkar genom att:

- utveckla och stärka samverkan mellan skärgårdsaktörer i de olika länderna, bland annat genom att initiera, planera och koordinera konkreta samarbetsprojekt
- knyta nya kontakter och samarbeta med nätverk på europeisk nivå, t.ex. SMILO <http://www.smilo-program.org/>
- aktivt ge råd om de finansieringsmöjligheter genom EU:s fonder och program och på annat vis stödja förverkligandet av projekt
- arbeta i enlighet med NMR:s samarbetsprogram och ämbetsmannakommitténs rekommendationer samt delta i NMR-sekretariatets arrangemang för gränskommittéer
- Under år 2021 har NSS ett fokus på besöksnäringen genom vidare utveckling och dialog kring Archipelago in Numbers (APIN) samt analys och nyttjande av mobildata för utveckling av besöksnäringen
- NSS:s verksamhet år 2021 finansieras genom parternas medlemsavgifter, 2021 budgeterade till € 70,000, och genom NMR:s basfinansiering för gränskommittéer om 453.000 DKK (ca € 60.700).

NSS gör detta genom att:

- driva NSS:s webbplats, publicera nyhetsbrev och på andra vis lyfta viktiga frågor
- stimulera till och understöda gränsöverskridande projekt och nätverk
- undersöka finansieringsalternativ för projekt NSS medverkar, t.ex. besöksnäring och näringslivsutveckling
- bedriva omvärldsbevakning
- samarbeta i en högre grad med aktörer som bidrar till att synliggöra skärgårdsfrågor
- delta i årets Gränsregionala Forum och på annat vis ta del av NMR:s verksamhet
- i mån av möjlighet arrangera seminarier eller webinar

NSS har en samarbetschef, Annastina Sarlin, anställd på 100 %. Från och med juli är Ålands landskapsregering huvudman för NSS.

NSS:s verksamhet finansieras genom parternas medlemsavgifter, för 2021 budgeterade till € 70,000, och genom NMR:s basfinansiering för gränskommittéer om 453.000 DKK (ca €60.700).

2. VERKSAMHET

Verksamheten för 2021 arbetar främst för besöksnäring och att starta upp nya projekt. Men på ett övergripande plan startas även upp en studie hur COVID-19h har inverkat och inverkar på skärgårdsområden. Allt fler säsonginvånare vistas mer eller mindre permanent i skärgården och antalet tillfälliga besökare har ökat markant. Trenden är positiv för lokalekonomin men orsakar även en ökad belastning inom avfallshandling, vattenförsörjning och infrastruktur (trafik och mobila nätverk). Därför är det av vikt att få en mer detaljerad bild över hur detta påverkar miljön, lokalekonomin samt den sociala hållbarheten.

3.1. Besöksnäring APIN, archipelago possibilities in numbers och nyttjande av mobildata

Besöksnäringen kommer att vara fokusområde för NSS tre år framöver. Dels har NSS uppgivit detta som delmål i NMR handlingsplan och för att nå resultat både inom och utanför NSS verksamhetsområde (geografiska) samt för att skapa en plattform för turismen i Norden.

3.1.1 Turismen i Norden

Målsättningar:

- Öka insikten, turismens och i synnerhet hållbara naturturismens potential i skärgårdar (glesbygder).
- ökad samverkan mellan länderna och en gemensam strategi för turismens utveckling. Test med pilotområden. Med en egen agenda även för finansiering.
- precisera målgrupper och marknadsföring av hållbara produkter
- introducera digital uppföljning av besöksmängder, förbättra statistikmaterial för beräkning av ekonomiska effekter.
- initiera och delta i projektplanering och dess förverkligandet

Aktörer:

- dialog mellan professionella, d.v.s. Visit Finland, Visit Sweden, myndigheter m.m. explicit för kust- och skärgårdsturismen
- konsulter och sakkunniga

NSS insats: tillsammans med andra gränskommittéer (Svinesunds, Mitt Skandia, eventuellt Kvarkenrådet) kartlägga nuvarande kapacitet (företag, besöksmängder, marknadsföring) och tillväxtpotential. Föreslå uppföljning av besöksflöden (mobildata). Använda erfarenheter och modell av "Skärgårdsbarometern (Stockholms skärgårdsstiftelse) samt NSS egen analys av mobildata och utveckla verktyg för uppföljning av besöksflöden, speciellt i skärgårdsområden.

Delta i andras projekt, fungera som kontakt för övriga i projektberedning.

3.1.2 Nationellt:

Målsättningar:

- en plattform för utveckling av turismen (skärgårdar). Representanter från Visit Finland/Sweden/Åland, näringslivet, ministerier/departement och regionala aktörer.
- finansieringsprogram för företag inom besöksnäring. (jmf inkomsteffekter från nationalparker).
- profilera hållbar natur- och upplevelseturism
- förlänga säsongen

Aktörer:

- konsulter och sakkunniga
- Business Finland, Ålands Näringsliv, Business Sweden, Central Baltic, Föreningen Norden

NSS insats: initiativtagare, samordnare för referensgrupper. Förespråkare för metodik för uppföljning av besökarmängder, hantering av statistikmaterial som beskriver bättre mångsyssleriet och turismens ekonomiska effekter.

Inkludera och påverka för en fungerande infrastruktur för skärgårdar- besöksnäringsspektivet i samhällsplaneringen

Nätverk för gemensamma projekt

3.1.3 Regionalt:

Nyttja NSS som plattform för naturturism. Ökat samarbete mellan företagare.

Målsättningar:

Gemensam marknadsföring av företag- även över nationsgränser.

Öka antalet bokningsbara produkter.

Förbättra uppföljning av besökare och turismens ekonomiska effekter (mobildata, LEA+ Hability).

3.1.4 Lokalt:

Målsättningar:

Utökad serviceutbud gynnar både lokala invånare och besökare. Utökad samarbete inom företagare. Utökad nätverk regionalt. Förlängd säsong.

NSS samarbetar med några handplockade företag som har avsikt att; förlänga säsongen, utvidga serviceutbud (tillsammans med andra företag, delningsekonomi,) utveckla riktad marknadsföring.

NSS har begränsade resurser att inverka och delta på en lokal nivå (många kommuner). Eventuellt utvalda orter som case, pilotområden.

3.2 Nya projekt och del i ansökningar

NSS har inte egna projekt men är delaktig i ansökningar utan någon form av egen finansiering:

Riviera Life

VTT (Statens teknologiska forskningscentral, Finland) är lead partner och ansökan är riktad till Horizon 2020 programmet. I projektet deltar 26 partners. Projektet går ut på anpassning till klimatförändringars effekter. NSS är inviterad som case för skärgårdsförhållanden. Totala budgeten för det 3-åriga projektet är 12,5 miljoner € varav NSS andel är 207 983 €. Beslut om projektets godkännande i maj.

Green business models

Kökar kommun har inviterats av VTT i ett annat Horizon projekt med syfte att utveckla mer ekologiskt hållbara turismprodukter. Det innefattar både mer miljövänliga lösningar (transporter) samt en miljöpedagogisk inriktning. Besökare skall förutom reseupplevelsen förstå innebörden av hållbar turism. NSS roll i projektet är som plattform för spridning av projektresultat.

Sustainable tourism- the whole year

Ansökan gäller en förstudie av turismutveckling i Östersjöområdet och projektpartners deltar från Estland, Finland, Lettland och Sverige. Projektet är främst för att möjliggöra deltagare att delta i planering och delta i workshops och målsättningen är att skapa ett Central Baltic Interreg projekt för befrämjande av besöksnäring. The Swedish Institute meddelar under sommaren om ansökan godkänts. Men deltagare kommer oavsett projektets godkännande att fortsätta arbetet med projektplanering och initiering av gemensamma projekt. NSS har en plats i styrgruppen.

3.3 Kurser och seminarier

På Kökar har utarbetats en modell och metoder för att mäta samhällets hållbarhet och dess utgifter. Metoden "hability", bobarhet, kombinerar lokalekonomisk analys och hållbarhetsindex. För att dela erfarenheter och metodiken har Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi en distanskurs, som startar upp våren 2021. Kursens deltagare är från olika ö och skärgårdsområden runt om i Europa. NSS deltar i kursen med en medfinansiering (5 000€, år 2020 budgetmedel).

Skärgårdskvinnoseminariet

Det bor fler män än kvinnor i skärgården och behovet finns att stärka kvinnors gränsregionala nätverk för utbyte, stöd och inspiration. NSS stöder sedan ett antal år det årliga nordiska skärgårdskvinnoseminariet. Seminariet brukar samla 50–100 deltagare från skärgårdsregionerna inklusive deltagare från Estland. Årets kvinnoseminarium arrangeras i september i Houtskär, Åbolands skärgård.

3.4 Årets skärgårdsvän

NSS introducerar från och med år 2021 en utmärkelse "Årets skärgårdsvän". Syftet är att uppmärksamma personer som har inverkat på ett eller annat sätt en positiv utveckling i skärgården. Styrelsen avgör utmärkelsen och delar ut ett pris (500€).

3.5 Hållbart kustfiske

Nordiska skärgårdssamarbetet är en plattform och ett nätverk som kan inverka även inom fiskeripolitiska frågor och även lyfta upp förslag till Nordiska ministerrådet. Speciellt punkterna 3–6 samt

oron gällande säl- och skarvpopulationernas inverkan på fisket och samt en gemensam förvaltningsplan för torskbestånden.

1. Vi månar om vår kusts och omgivande havs ekosystem för att dessa ska kunna upprätthålla viktiga ekosystemtjänster på bästa sätt.
2. För att åstadkomma detta bör vi verka för en naturlig sammansättning av överlevnadskraftiga fiskbestånd med individer av naturlig ålders- och storleksfördelning. Med naturlig menas att den inte är alltför störda - direkt eller indirekt - på grund av mänsklig påverkan. Dock kan en viss påverkan inte undvikas.
3. Fiskepolitik bör till en större del anses vara en komponent av en holistisk miljöpolitik. Utöver att vara en viktig källa för animaliskt protein så har fisk en avgörande funktion för hur hela ekosystemet fungerar och verkar, inte minst av betydelse för ekosystemets värde ur rekreationssynpunkt och för besöksnäringen.
4. Länken mellan hur utsjöns fiskebestånd förvaltas och hur kustekosystemen fungerar börjar bli alltmer tydlig. I våra skärgårdars fall uppmärksammar vi hur det storskaliga fisket vid strömmingens uppsamlingsplatser vintertid utanför vår kust verkar medföra både direkta beståndsnedgångar på lokala strömmingsbestånd samt leda till indirekta kaskadeffekter på kustekosystemen, där den sk "spiggvågen" är ett exempel.
5. Försiktighetsprincipen bör gälla, i vårt fall anhåller vi om att trålgränsen flyttas till 12 nautiska mil utanför baslinjen.
6. Ytterligare önskar vi en bredare diskussion om att man i större utsträckning bör uppmärksamma inte bara hur *mycket* man fiskar – utan även *hur* man gör det. Att som i dag tillåta ett intensivt fiske med stora (60+ m) båtar i ett begränsat område där strömming ansamlas medför oundvikligen lokala och regionala negativa miljöeffekter – oavsett var det sker och oavsett om kvoter är satta på någotsånär uthålliga nivåer för den aktuella fiskarten i ett större förvaltningsområde.
7. Den senaste tidens utveckling i framförallt Stockholms skärgård, södra Bottenviken, Sörmlands och Östergötlands skärgårdar med ett tilltagande storskaligt fiske efter strömming har tydligt visat att det då är omöjligt att leva upp till nationella mål i form de regionala målsättningar som finns om en levande skärgård, samt de nationella målsättningarna att värna om det småskaliga kustfisket. Bland annat finns dessa i den svenska reviderade yrkesfiskestrategi som snart kommer att färdigställas. De kustnära fiskarna får helt enkelt inte tillräckligt med strömming i sina nät.
8. Ett förändrat klimat, näringsbelastning och påverkan av fiske har även påverkat andra komponenter i våra kustekosystem, såsom accelererande säl- och skarvpopulationer. En harmoniserad förvaltning för att hålla säl- och skarvpopulationer på hållbara nivåer är nödvändig mellan landsgränserna.
9. Yrkesfiskets utformande och förvaltning bör ha ett starkare regionalt inflytande, i vårt fall även över landsgränsen Åland – Stockholms skärgård. Bland annat är en regional förvaltning av torsk i Ålands hav önskvärt.

4 KOMMUNIKATION

NSS ska lyfta fram och driva aktuella skärgårdsfrågor där samarbetet kan göra skillnad, ett fåtal åt gången med hänsyn till NSS:s begränsade resurser.

NSS ska arbeta och visa upp sig med målsättningen att bli känd som en unik, samlande och nyttig aktör för skärgårdens hållbara utveckling.

- Informera om aktualiteter genom hemsidan och NSS:s Facebook-sida. Ett ökande antal följare av sidan stärker synlighet och kännedom om NSS.

- Skriva artiklar eller på annat sätt bli exponerade i tidskriften "Skärgård", "Skärgården", "Vi skärgårdsbor" och andra publikationer.
- Anordna presstillfällen och tillsammans med medlemsorganisationer målmedvetet och kontinuerligt lyfta fram NSS:s verksamhet och aktualiteter.
- Informera om NSS:s verksamhet till Hallo Norden, Föreningen Norden och andra gränsöverskridande organisationer.
- Publicera elektroniskt nyhetsbrev 1–2 gånger/termin
- Samarbetschefen kan delta i en kurs inom sociala medier och marknadsföring för att ytterligare förbättra NSS synlighet.
- Utveckla ett nätverk för att bättre öka dialogen direkt till kommuner. För en målinriktad delning av resultat som berör tjänstemän och kompetenser inom olika samhällssektorer.

5 INTERNT

- Arrangera 1–2 studiebesök/år i anslutning till styrelsemöten i medlemsregionerna. För att lära känna varandras skärgårdar cirkulerar styrelsemötena mellan de NSS:s medlemsregioner. Om rådande pandemi kuvats och resor är trygga.
- I samband med styrelsemöten invitera sakkunniga då så är motiverat för att presentera aktuell sakfråga.
- Vid det årliga rådsmötet engagera rådsledamöterna i en aktiv dialog om verksamhetens inriktning och kommande insatser, baserad bland annat på uppföljning av föregående årsverksamhet. Rådsmedlemmarna är ett nätverk i sig och en viktig kanal för informationsutbyte.
- dialog med medlemsorganisationer, 2 gånger per år. Då man tillsammans har sammanfattat de åtgärder som NSS kan fungera som plattform eller aktör. Mer systematisk och kontinuerlig uppdatering.